

Nr 10.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående utökning av den tid, varunder allmänt barnbidrag skall utgivas.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 261, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Nihlfors m. fl.* hemställt, »att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning angående utökning på sätt i motionen antytts av den tid, varunder allmänt barnbidrag skall utgivas».

Motionärerna påpeka, att om till exempel ett barn födes den 1 juli, första barnbidraget utgår den 21 oktober för årets sista kvartal, och följaktligen kan intet ytterligare bidrag påräknas förrän den 21 januari påföljande år. Motionärerna fortsätta:

Man frågar sig, om icke en uppmjukning i en eller annan form skulle kunna ske utan att behovsprövning införes. Sålunda kan tänkas en sådan ändring att barnbidrag även utgår för födelsekvartalet. Då givetvis i dylikt fall även uppstå gränssfall i andra riktningen (om barnet födes i slutet av kvartalet), kan man även tänka sig en gränsdragning någonstans under första kvartalet. Eventuellt kan även övervägas ett i viss mån minskat bidrag för första kvartalet. Att de sakkunniga på sin tid förordade utbetalning för hela kvartal hade sin grund i att man icke ansåg det genomförbart med månadsutbetalningar. Detta ståndpunktstagande torde emellertid icke hindra, att man upptar till övervägande möjligheten att skapa en undantagsbestämmelse för första bidraget, om det skulle avse födelsekvartalet. Det kan självfallet uppstå administrativa besvärligheter, vilkas storlek bör undersökas. Svårigheter kunna även uppstå att snabbt utbetala barnbidrag för barnets födelsekvartal helt eller delvis, men vissheten att dylikt bidrag dock komme att utbetalas skulle vara till fyllest, när den bidragsberättigade planerar sina inköp i anledning av barnets födelse. Man kan finna det motiverat med en utbetalning samtidigt av två bidrag, om det skulle visa sig ogörligt att lösa utbetalningsfrågan på annat sätt.

Såsom av ovanstående framgår, kunna vi ej framlägga konkreta förslag till de förbättringar, som vi dock anse så angelägna, att de snarast borde komma till stånd.

Beträffande de skäl i övrigt, som motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt *lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag* skall för barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 290 kronor om året (1 §). Allmänt barnbidrag utgår från och med kvartalet efter det, varunder barnet fötts eller rätt till sådant bidrag eljest uppkommit, till och med det kvartal, varunder barnet fyller sexton år (2 §). Den som vill

uppbära allmänt barnbidrag skall göra anmälan därom till barnavårdsnämnden i den kommun, där barnet är kyrkobokfört (8 §). Beslut om allmänt barnbidrag fattas av barnavårdsnämnden. Nämnden äger, om förhållandena därtill föranleda, besluta, att allmänt barnbidrag skall utgå, även om anmälan ej skett (9 §). Bidraget kan tillerkännas retroaktivt, dock icke för kvartal, som gått till ända mer än ett år före det anmälan gjorts eller beslut utan sådan anmälan fattats (10 §). Barnbidrag utbetalas kvartalsvis genom vederbörande barnavårdsnämnds försorg (11 §). Socialstyrelsen har att öva tillsyn över tillämpningen av lagen (14 §).

Enligt kungörelsen den 25 augusti 1947 (nr 660) med vissa bestämmelser angående tillämpningen av lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag och socialstyrelsens i september 1947 utfärdade råd och anvisningar skola ärenden om allmänna barnbidrag i stort sett handläggas i följande ordning:

Till barnavårdsnämnd inkomna anmälningar om allmänna barnbidrag diarieföras och kontrolleras mot folkbokföringen. Erforderligt biträde lämnas härvid i Stockholm, Göteborg och Malmö av den myndighet, som för folkbokföringens tryckande register, och i annan stad med egen uppbořdsförvaltning av den lokala skattemyndigheten (uppbořdsverket). I övrigt äger barnavårdsnämnd att på anfordran erhålla upplysningar från länsbyråerna för folkbokföringen och pastorsämbetena.

Uppgifter om löpande förändringar, som inverka på bidragsrätten, skola insändas till barnavårdsnämnden. Sålunda åligger det pastor — i Stockholm, Göteborg och Malmö mantalskontoret — att senast inom 14 dagar anmäla, då barns födelse inskrivits i födelse- och dopboken samt då barn, som ej fyllt 16 år, anmäls ha avlidit eller utflyttat från församlingen. Bidragsmottagaren skall oföördröjligen anmäla, när hans eller barnets adress ändrats, bidragsberättigat barn avlidit eller överlämnats till fosterhem eller vårdnaden övergått till annan än bidragsmottagaren. Har bidragsmottagaren avlidit, skall den, som sitter i boet, anmäla dödsfallet. Allmän domstol skall skyndsamt anmäla beslut om vårdnaden om barn under 18 år och om tillstånd till adoption av sådant barn. Föreståndare för anstalt, där barn mottages för mera stadigvarande vård, skall vid intagningen omedelbart anmäla detta. Slutligen skall den barnavårdsnämnd, som utbetalar barnbidrag, då barnet kyrkobokförts i annan kommun, omedelbart lämna uppgift härom till barnavårdsnämnden i sistnämnda kommun och samtidigt översända anmälningshandlingen rörande barnet. Sistnämnda åtgärd är av särskild vikt, då barnavårdsnämnd, för undvikande av dubbelutbetalning, ej äger utbetala allmänt barnbidrag förrän anmälningshandlingen kommit nämnden till handa.

Det åligger barnavårdsnämnd att upplägga särskilt kortregister över samtliga bidragsmottagare (*bidragsmottagarregister*). Däremot är förändet av ett särskilt barnregister icke obligatoriskt. Ett dylikt register är emellertid av värde för att förhindra dubbelutbetalningar inom en och samma kommun.

Utbetalningen sker kvartalvis den första månaden i kvartalet genom särskilda barnbidragsanvisningar, vilka utfärdas av barnavårdsnämnderna. Allmänt barnbidrag för kvartal, under vilket barnet flyttat till annan kommun, utbetalas genom barnavårdsnämnden i den kommun, varifrån utflytning skett.

Barnbidragsanvisningarna skola utskrivras med ledning av bidragsmottagarregistret. Barnavårdsnämnd skall före den 18 i envar av månaderna

januari, april, juli och oktober till postverket avlämna barnbidragsanvisningarna för löpande kvartal. Jämta anvisningarna skall till postanstalten avlämnas en förteckning i två exemplar över bidragsmottagarna och antalet barn, för vilka varje mottagare erhåller barnbidrag. Sedan vederbörande postfunktionär konstaterat, att samtliga å förteckningarna upptagna bidragsanvisningar medfölja, skall han bestyrka mottagandet av anvisningarna och återställa det ena exemplaret till nämnden. Det andra exemplaret insändes till vederbörande revisionsavdelning hos generalpoststyrelsen. Verkställd utbetalning skall inom barnavårdsnämnden antecknas å bidragsmottagarkortets baksida. Dessa barnbidrag komma sålunda icke att inflyta i kommunernas kassarörelse.

Utbetalning av anvisningsbeloppen äger rum från och med den 21 i månaderna januari, april, juli och oktober eller, om den 21 infaller å söndag eller helgdag, närmast efterföljande söckendag till och med den 20 i därpå följande månad.

I propositionen nr 220 till 1947 års riksdag med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m., uttalade föredragande departementschefen bland annat:

Såväl befolkningsutredningen som de särskilda utbetalningssakkunniga ha föreslagit att barnbidragen skola utbetalas kvartalsvis. Befolkningsutredningen har ansett, att bidraget borde utgå från och med kalenderåret närmast efter födelseåret till och med det kalenderår under vilket barnet fyller 16 år, medan de sakkunniga förordat att barnbidraget skall utgå redan från och med kalenderkvartalet efter det, under vilket barnet fötts, men i gengäld upphöra med utgången av det kalenderkvartal, under vilket barnet uppnår 16 års ålder. Om barnet avlider före 16 års ålder skulle på motsvarande sätt barnbidraget utgå till och med det kalenderår respektive det kalenderkvartal, under vilket dödsfallet inträffar. I likhet med flertalet av de myndigheter, som yttrat sig i denna del, vill jag avsluta mig till de sakkunnigas förslag. Den av befolkningsutredningen förordade regeln får, såsom de sakkunniga påpekat, i vissa fall föga önskvärda konsekvenser utan att medföra några väsentliga praktiska fördelar. Barnbidragen föreslås alltså skola utgå från och med kvartalet efter det, varunder barnet fötts, till och med det kvartal, varunder barnet fyller 16 år eller dessförinnan avlider. Utbetalningen bör ske kvartalsvis. Att, såsom i några remissyttranden ifrågasatts, verkställa endast två utbetalningar om året skulle, särskilt beträffande familjer med många barn, öka risken för att barnbidraget icke komme barnet till godo. En utbetalning månadsvis åter skulle sannolikt vara alltför tyngande för den administrativa apparaten.

I enlighet med vad de sakkunniga föreslagit vill jag vidare förorda, att endast hela kvartalsbelopp utanordnas.

Utskottet. Enligt nu gällande bestämmelse i lagen om allmänna barnbidrag utgår barnbidrag från och med kvartalet efter det, varunder barnet fötts, till och med det kvartal, varunder barnet fyller sexton år. I motionen hemställs om utredning av frågan om utökning av denna tid, så att barnbidrag komme att utgå jämväl för det kvartal eller del därav, varunder barnet fötts. Till stöd för yrkandet åberopas främst, att stort behov av nyan-skaffning föreligger vid ett barns födelse, och att modern då är i särskilt behov av ekonomiskt stöd.

Utskottet vill till en början erinra om de olika hjälpformer vid havandeskap och barnsbörd, som f. n. finnas. Sålunda utgår till kvinna, som vid barnsbörden varit medlem av sjukkasse minst 270 dagar, moderskapshjälp med i genomsnitt 125 kronor. Barnaföderska, som ej erhåller moderskapshjälp, kan under förutsättning att den beskattningsbara inkomsten icke överstiger visst belopp, erhålla moderskapspenning med 75 kronor. Slutligen kan barnaföderska efter inkomstprövning erhålla mödrahjälp. Mödrahjälp utgår i regel i naturaform och vanligen såsom bidrag till moderns och barnets utrustning m. m. Redan med hänsyn till dessa nu befintliga hjälpformer vill utskottet ifrågasätta, huruvida de i motionen åberopade skälen motivera ändrade bestämmelser om utbetalning av barnbidragen. Härtill kommer att en enhetligare samt mera rationell och effektiv ordning av den samhällseliga hjälpen vid havandeskap och barnsbörd är att förvänta. Jämväl denna fråga skall nämligen göras till föremål för omprövning av den i december 1951 tillkallade socialförsäkringsutredningen.

Anmärkas må vidare, att enligt vad utskottet under hand inhämtat, några klagomål grundade på de av motionärerna åberopade skälen icke lära ha framförts till tillsynsmyndigheten.

Slutligen vill utskottet tillägga, att varje uppdelning av beloppen ofrånkomligen komme att medföra ökade administrativa svårigheter. Systemet med hela kvartalsbelopp torde för utbetalningsmyndigheterna innebära påtagliga fördelar.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 261, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 februari 1952.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Närvarande: Se under utlåtande nr 8.
